

**ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA
w WARSZAWIE**

z dnia ..... 2023 r.
**zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych
dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025**

Na podstawie art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336, 1688 i 1890) zarządza się, co następuje:

§ 1. W zarządzeniu nr 10 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 3823 i 9971 oraz z 2016 r. poz. 7312) załącznik nr 4 otrzymuje brzmienie określone w załączniku do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

***Regionalny Dyrektor Ochrony
Środowiska w Warszawie***

Arkadiusz Siembida

Cele działań ochronnych

Lp.	Przedmiot ochrony	Parametr stanu ochrony	Cele działań ochronnych
1	3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie minimum 1,3 ha powierzchni siedliska z uwzględnieniem naturalnych procesów (stan niezadawalający – U1).
		Charakterystyczna kombinacja zbiorowisk w obrębie powierzchni badawczej	Utrzymanie charakterystycznej kombinacji zbiorowisk w minimum nie pogorszonym stanie (stan niezadawalający – U1), w tym brak nymfeidów lub elodeidów lub obecne obie grupy, ale wówczas w zbiorowiskach elodeidów obecność rogatka sztywnego więcej niż 25%; pleustofity obecne lub nie (jeśli obecne to w starorzeczach powyżej 50% pokrycia powierzchni).
		Gatunki wskazujące na degenerację siedliska	Brak występowania gatunków obcych i inwazyjnych (dopuszcza się występowanie moczarki kanadyjskiej) – stan właściwy (FV).
		Barwa wody	Utrzymanie minimum dotychczasowej barwy wody (stan niezadawalający - U1), brak wyraźnego siniozielonego zabarwienia.
		Konduktywność (przewodnictwo elektrolityczne)	Utrzymanie przewodnictwa elektrolitycznego w stanie minimum nie pogorszonym, na poziomie poniżej 900 $\mu\text{S}/\text{cm}^{-1}$ (stan niezadawalający – U1).
		Przezroczystość wody	Utrzymanie przezroczystości wody minimum na poziomie około 1 m (stan niezadawalający - U1).
		pH	Utrzymanie wartości wskaźnika na poziomie poniżej 8 pH (stan właściwy – FV).
		Fito – i zooplankton	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszonym (stan właściwy - FV), w tym: dominacja zielenic lub innych grup z wyjątkiem sinic, duże zróżnicowanie taksonomiczne w zespole zooplanktonu.
2	6120 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie minimum 2,8 ha powierzchni siedliska z uwzględnieniem naturalnych procesów (stan właściwy – FV).
		Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie występowania powyżej 5 gatunków roślin naczyniowych, charakterystycznych dla siedliska (stan właściwy – FV).
		Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie braku występowania gatunków inwazyjnych (stan właściwy – FV).
		Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie braku występowania rodzimych gatunków ekspansywnych roślin zielnych (stan właściwy – FV).
		Ekspansja krzewów i podrostu drzew	Utrzymanie braku występowania ekspansja krzewów i podrostu drzew, dopuszcza się niewielkie pokrycie drzew i krzewów poniżej 10 % powierzchni, występujących w rozproszeniu (stan właściwy – FV).
		Struktura przestrzenna płatów	Utrzymanie płatów muraw ze związku <i>Koelerion glaucae</i> tworzących mozaikę ze zbiorowiskami muraw szczerlichowych lub bliźniczkowych (stan właściwy – FV).
		Zachowanie strefy ekotonowej	Występowanie wyraźnej granicy murawa-las, niesiądającej z płatami zbiorowisk okrajkowych (stan niezadawalający – U1).

3	6430 Ziołorośla górskie (<i>Adenostyion alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie minimum 11,5 ha powierzchni siedliska (stan właściwy – FV).
		Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie oceny wskaźnika na obecnym poziomie (stan niezadowolający – U1), to jest utrzymanie występowania minimum 2 gatunków charakterystycznych.
		Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie występowania gatunków ekspansywnych na powierzchni poniżej 25 % powierzchni siedliska (stan niezadowolający – U1).
		Bogactwo gatunkowe	Utrzymanie występowania minimum 10 gatunków w zdjęciu (stan niezadowolający – U1).
		Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie braku występowania obcych gatunków inwazyjnych (stan właściwy – FV).
		Naturalność koryta rzeczno-	Utrzymanie braku regulacji koryta rzeki (stan właściwy – FV).
		Naturalny kompleks siedlisk	Utrzymanie występowania naturalnych zbiorowisk w otoczeniu stanowiska (stan właściwy – FV).
4	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie występowania siedliska z uwzględnieniem naturalnych procesów oraz ekstensywnego użytkowania, na powierzchni minimum 136 ha (stan właściwy – FV).
		Struktura przestrzenna płatów	Utrzymanie średniego stopnia fragmentacji (stan niezadowolający – U1).
		Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan niezadowolający - U1), to jest utrzymanie występowania 3-4 gatunków charakterystycznych na stanowisku, takich jak np.: dzwonek rozpięchły, kozibród łąkowy, przytulia pospolita.
		Gatunki dominujące	Utrzymanie braku gatunków panujących lub dominujących gatunki charakterystyczne dla siedliska (stan właściwy – FV).
		Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie warunków występowania siedliska i utrzymanie występowania gatunków o niskim stopniu inwazyjności w pokryciu <5 % powierzchni badanej lub pojedynczych osobników gatunków wysoce inwazyjnych (stan niezadowolający – U1).
		Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan niezadowolający - U1), to jest utrzymanie pokrycia gatunków silnie ekspansywnych nieprzekraczającego 10% oraz łącznego pokrycia gatunków ekspansywnych poniżej 50%.
		Ekspansja krzewów i podrostów drzew	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie łącznego pokrycia krzewów i podrostu drzew na powierzchni badawczej na poziomie < 1 %.
		Udział dobrze zachowanych płatów	Utrzymanie warunków występowania siedliska i utrzymanie udziału dobrze zachowanych płatów na poziomie minimum 50 % powierzchni badawczej (stan niezadowolający – U1).
5	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> ,	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie występowania siedliska na powierzchni 157 ha (stan właściwy – FV) oraz uzupełnienie stanu wiedzy o powierzchni siedliska.
		Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszonym (stan niezadowolający - U1), to jest utrzymanie uboższej, lecz opartej na gatunkach typowych dla łąk kombinacji florystycznej.

	<i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe	Gatunki dominujące	Stopniowa poprawa oceny wskaźnika w wybranych płatach siedliska charakteryzujących się występowaniem dominacji gatunku obcego dla naturalnego zbiorowiska roślinnego w jednej lub więcej warstw (stopniowa poprawa złego stanu zachowania – U2 do stanu niezadowolającego – U1).
		Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	Stopniowa poprawa oceny wskaźnika w wybranych płatach siedliska charakteryzujących się występowaniem > 10% udziału gatunków obcych geograficznie w drzewostanie (stopniowa poprawa złego stanu zachowania – U2 do stanu niezadowolającego – U1).
		Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszone (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie nielicznego występowania najwyżej jednego gatunku inwazyjnego obcego w podszycie i runie.
		Ekspansywne gatunki rodzime w runie	Utrzymanie braku występowania silnych ekspansywnie gatunków w runie (stan właściwy – FV).
		Martwe drewno (łącznie zasoby)	Utrzymanie zasobów martwego drewna odpowiadającego jakościowo strukturze drzewostanu, a ilościowo przekraczają 10% zasobności drzewostanu (stan właściwy – FV).
		Martwe drewno leżące lub stojące > 3 m długości i >50 cm grubości	Utrzymanie występowania martwego drewna leżącego lub stojącego na poziomie > 5 szt./ha (stan właściwy – FV).
		Naturalność koryta rzeczno	Utrzymanie braku regulacji koryta rzeczno, z wyjątkiem płatów zlokalizowanych (punkt środkowy): - 52° 3'20.70"N 21°29'8.77"E, - 52° 3'47.73"N 21°28'28.62"E, - 52° 6'27.69"N 21°27'41.82"E, - 52° 6'48.48"N 21°27'13.37"E (stan właściwy – FV, z wyjątkiem płatów charakteryzujących się złym stanem zachowania –U2).
		Reżim wodny	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszone (stan niezadowolający – U1), to jest utrzymanie okresowej dynamiki zalewów.
		Wiek drzewostanu	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszone (stan niezadowolający – U1), to jest utrzymanie < 20 % udziału drzew starszych niż 100 lat ale > 50 % udziału drzew starszych niż 50 lat.
		Pionowa struktura	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszone (stan niezadowolający – U1), struktura drzew antropogenicznie zmieniona, ale zróżnicowana.
		Naturalne odnowienie	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszone (stan właściwy - FV), to jest występowania naturalnego odnowienia.
		Zniszczenie runa	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszone (stan właściwy - FV), to jest występowania braku zniszczeń runa.
Inne zniekształcenia	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszone (stan właściwy – FV), to jest braku występowania zniekształceń.		
6	91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie występowania siedliska na powierzchni minimum 8 ha (stan właściwy – FV) oraz uzupełnienie stanu wiedzy o powierzchni siedliska.
		Charakterystyczna kombinacja florystyczna w strefie runa	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszone (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie typowej, właściwej dla siedliska kombinacji florystycznej (z uwzględnieniem specyfiki regionalnej), m.in. występowanie takich gatunków jak: jasnota

		<p>plamista, ziarnopłon wiosenny, śledziennica skrętolistna, miodunka óma, czyściec leśny, bodziszek cuchnący, pokrzywa zwyczajna, kuklik pospolity, podagrycznik zwyczajny, trędownik bulwiasty, gwiazdnica gajowa, gajowiec żółty, kopytnik pospolity, czworolist pospolity i niecierpek pospolity .</p>
	Gatunki dominujące	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszonym (stan właściwy – FV), to jest utrzymanie dominacji gatunków typowych dla siedliska we wszystkich warstwach.
	Liczba gatunków z grupy „wiązy, dąb, jesion” w drzewostanie	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszonym (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie występowania > 3 gatunków.
	Różnorodność gatunkowa warstwy krzewów	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszonym (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie występowania > 4 gatunków.
	Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan właściwy – FV), to jest utrzymanie udziału gatunków obcych ekologicznie na poziomie < 10%.
	Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	Stopniowa poprawa oceny wskaźnika w wybranych płatach siedliska charakteryzujących się występowaniem > 10% udziału gatunków obcych geograficznie w drzewostanie (stopniowa poprawa złego stanu zachowania – U2 do stanu niezadowolającego – U1).
	Martwe drewno łączne zasoby	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan właściwy – FV), to jest utrzymanie udziału martwego drewna na poziomie > 10% miąższości żywego drzewostanu.
	Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 grubości	Utrzymanie występowania martwego drewna leżącego lub stojącego na poziomie > 5 szt./ha (stan właściwy – FV).
	Wiek drzewostanu	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan właściwy – FV), to jest utrzymanie udziału objętościowego drzew starszych niż 100 lat na poziomie > 10%.
	Naturalne odnowienie drzewostanu	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszonym (stan właściwy – FV), to jest utrzymanie występowania naturalnego odnowienia drzewostanu.
	Struktura pionowa i przestrzenna drzewostanu	Utrzymanie zróżnicowanej struktury drzewostanu (stan właściwy – FV).
	Przejawy procesu grądowienia	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan właściwy – FV), to jest utrzymanie braku występowania przejawów grądowienia.
	Ekspansywne gatunki obce w podszycie i runie	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan niezadowolający – U1), to jest utrzymanie udziału gatunków ekspansywnych na poziomie nie większym niż więcej niż 1 lub 1 jeżeli liczny.
	Ekspansywne gatunki rodzime w runie, w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan niezadowolający – U1), to jest utrzymanie nie więcej niż podwyższonego udziału gatunków ekspansywnych w runie lecz nie bardzo ekspansywne.

		Stosunki wodno-wilgotnościowe	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie występowania zalewami rzecznyymi przynajmniej raz na kilka lat.
		Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie barku występowania zniszczeń runa i gleby związanych z pozyskaniem drewna.
		Inne zniekształcenia (rozjeżdżanie, wydeptywanie, zaśmiecanie)	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie barku występowania innych zniszczeń.
7	1188 kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	Obecność gatunku	Utrzymanie występowania (obecności) populacji gatunku w obszarze (stan zły – U2).
		Udział szuwaru w powierzchni zbiornika	Stopniowa poprawa oceny wskaźnika poprzez osiągnięcie sytuacji występowania udziału szuwaru w powierzchni zbiornika na poziomie $\geq 25\%$ (stopniowa poprawa niezadawalającego stanu zachowania – U1 do stanu właściwego - FV).
		Wysokość roślinności szuwarowej	Utrzymanie oceny wskaźnika w stopniu nie pogorszonym (stan niezadawalający – U1), to jest utrzymanie występowania szuwaru.
		Roślinność zanurzona i pływająca	Utrzymanie oceny wskaźnika w stopniu nie pogorszonym (stan niezadawalający – U1), to jest utrzymanie występowania roślinności kępkowej i nielicznej lub licznej, ale nie o pionowych pędach.
		Nachylenie brzegów zbiornika	Utrzymanie łagodnego nachylenia brzegów (stan właściwy – FV).
		Zacienienie zbiornika	Utrzymanie zacienienia zbiorników na poziomie $< 50\%$ powierzchni lustra zbiornika (stan właściwy – FV).
		Obecność pływaczki	Utrzymanie występowania pływaczki (stan właściwy – FV).
		Obecność ryb	Utrzymanie braku występowania ryb w granicach płatów siedliska gatunku (stan właściwy – FV).
		Zabudowa otoczenia zbiornika	Utrzymanie braku zabudowy w otoczeniu zbiorników (stan właściwy – FV).
		Inne zbiorniki wodne w promieniu 500 m	Utrzymanie występowania innych zbiorników (stan niezadawalający – U1).
		Droga asfaltowa	Utrzymanie braku występowania maksymalnie dróg asfaltowych w okolicy zbiornika (stan właściwy – FV).
8	1337 bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Procent pozytywnych stwierdzeń gatunku	Utrzymanie wskaźnika w nie pogorszonym stanie (FV – stan właściwy), to jest procent pozytywnych stwierdzeń gatunku na poziomie $> 40\%$.
		Indeks populacyjny	Utrzymanie wskaźnika w nie pogorszonym stanie (FV – stan właściwy), to jest procent pozytywnych stwierdzeń gatunku na poziomie > 60 .
		Roczny wskaźnik trendu populacji	Utrzymanie wskaźnika w nie pogorszonym stanie (FV – stan właściwy), to jest procent pozytywnych stwierdzeń gatunku na poziomie $r \geq 0$.
		Zagęszczenie rodzin wzdłuż rzek, zagęszczenie wzdłuż rowów.	Utrzymanie zagęszczenia wzdłuż rzek i rowów na poziomie minimum 3 rodzin/ 10 km linii brzegowej (ślady bytowania, obecność nor/ żeremi, znakowanie terytorium) – stan właściwy (FV).
		Baza pokarmowa	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie nie pogorszonym (FV– stan właściwy), na poziomie $>0,8$.
		Udział siedliska kluczowego dla gatunku	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie nie pogorszonym (FV - stan właściwy), na poziomie $>0,65$.

		Charakter strefy brzegowej	Utrzymanie wskaźnika w nie pogorszonym stanie (FV - stan właściwy), to jest utrzymanie oceny charakteru strefy brzegowej na poziomie > 80.
		Stopień antropopresji	Utrzymanie wskaźnika w nie pogorszonym stanie (FV - stan właściwy), to jest utrzymanie oceny stopnia antropopresji na poziomie > 75.
9	1149 koza <i>Cobitis taenia</i>	Względna liczebność	Utrzymanie względnej liczebności na poziomie > 0,005 os./m ² powierzchni połowu (stan niezadawalający – U1) oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie liczebności populacji gatunku w obszarze
		Struktura wiekowa	Utrzymanie wartości wskaźnika w nie pogorszonym stanie (stan właściwy - FV), to jest obecność wszystkich kategorii wiekowych oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie struktury wiekowej gatunku.
		Udział gatunku w zespole ryb i minogów	Utrzymanie wartości wskaźnika w nie pogorszonym stanie (stan niezadawalający – U1), to jest udział w zespole ryb i minogów minimum na poziomie powyżej 1% oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie udziału gatunku w zespole ryb i minogów.
		Jakość hydromorfologiczna	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszonym (FV – stan właściwy), to jest utrzymanie jakości hydrologicznej cieków na poziomie oceny 1,0 - 2,5 (ocena stanowi średnią z ocen 6 elementów hydromorfologicznych, w tym m.in.: geometrii koryta, substratu dennego, mobilności koryta oraz ciągłości cieków).
10	2484 minóg ukraiński <i>Eudontomyzon mariae</i>	Względna liczebność	Utrzymanie względnej liczebności na poziomie > 0,01 os./m ² powierzchni połowu (stan niezadawalający – U1) oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie liczebności populacji gatunku w obszarze.
		Struktura wiekowa	Utrzymanie wartości wskaźnika w nie pogorszonym stanie (stan właściwy - FV), to jest obecność wszystkich kategorii wiekowych oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie struktury wiekowej gatunku.
		Udział gatunku w zespole ryb i minogów	Utrzymanie wartości wskaźnika w nie pogorszonym stanie (stan niezadawalający – U1), to jest udział w zespole ryb i minogów minimum na poziomie > 1% oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie udziału gatunku w zespole ryb i minogów.
		Jakość hydromorfologiczna	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszonym (FV – stan właściwy), to jest utrzymanie jakości hydrologicznej cieków na poziomie oceny 1,0 - 2,5 (ocena stanowi średnią z ocen 6 elementów hydromorfologicznych, w tym m.in.: geometrii koryta, substratu dennego, mobilności koryta oraz ciągłości cieków).
11	1355 wydra <i>Lutra lutra</i>	Udział pozytywnych stwierdzeń gatunku	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie nie pogorszonym (FV – stan właściwy), na poziomie >60.
		Indeks populacyjny	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie nie pogorszonym (FV – stan właściwy), na poziomie >15.
		Roczny wskaźnik trendu populacji	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie nie pogorszonym (FV – stan właściwy), na poziomie $r \geq 0$.
		Zagęszczenie populacji	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie nie pogorszonym (FV – stan właściwy), na poziomie $\geq 2/10$ km.
		Baza pokarmowa	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie nie pogorszonym (FV – stan właściwy), na poziomie >0,8.
		Udział siedliska kluczowego dla gatunku	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie nie pogorszonym (FV – stan właściwy), na poziomie >0,65.

		Charakter strefy brzegowej	Utrzymanie wskaźnika w niepogorszonej formie (FV - stan właściwy), tj. utrzymanie oceny charakteru strefy brzegowej na poziomie > 85.
		Stopień antropopresji	Utrzymanie wskaźnika w niepogorszonej formie (FV - stan właściwy), tj. utrzymanie oceny stopnia antropopresji na poziomie > 0,70.
12	1060 czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	Obecność gatunku	Utrzymanie występowania (obecności) gatunku w obszarze (stan zły – U2).
		Baza pokarmowa gąsienic	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedlisk stanowiących bazę pokarmową gatunku (zachowanie stanowisk szczawiu, np.: szczawiu tępolistnego i lancetowatego), na powierzchni 8000 ha (stan właściwy – FV).
		Rodzaj środowiska	Utrzymanie stabilnej powierzchni wilgotnych płatów siedlisk łąkowych lub pastwisk w sąsiedztwie rowów melioracyjnych i starorzeczy, na powierzchni 8000 ha (stan właściwy – FV).
		Rośliny nektarodajne	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedlisk stanowiących miejsce występowania roślin nektarodajnych (zachowanie stanowisk występowania roślin nektarodajnych, np.: ostrożeń polny, szalwia lekarska, lepnica rozdęta, macierzanka tymianek, głowienka pospolita, koniczyna łąkowa, czarcikęs łąkowy, chaber driakiewnik, krwawnik pospolity, krwiściąg lekarski, lnica pospolita, krwawnica pospolita, bodziszek łąkowy), na powierzchni 8000 ha (stan właściwy – FV).
13	1037 trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i>	Liczebność	Utrzymanie liczebności gatunku minimum na poziomie > 10 wylinek na badanym stanowisku (stan niezadawalający – U1).
		Zagęszczenie	Utrzymanie średniej liczby wylinek na 10 m na poziomie > 2 (stan niezadawalający – U1).
		Rozkład	Utrzymanie udziału długości na której dokonano stwierdzenia względem długości stanowiska na poziomie > 70 % (stan właściwy – FV).
		Procentowy udział siedliska potencjalnego	Utrzymanie udziału potencjalnego siedliska gatunku na poziomie ≥ 80% badanego odcinka (stan właściwy – FV).
		Procentowy udział siedliska zasiedlonego	Utrzymanie udziału zasiedlonego siedliska gatunku na poziomie ≥ 50% badanego odcinka (stan niezadawalający – U1).
		Klasa czystości wody	Utrzymanie minimum III klasy czystości wody (stan właściwy – FV).
		Naturalność koryta	Utrzymanie naturalności w I lub II stopniu pięciostopniowej skali (stan właściwy – FV).
14	5339 różanka <i>Rhodeus sericeus amarus</i>	Względna liczebność	Utrzymanie względnej liczebności na poziomie > 0,01 os./m ² powierzchni połowu (stan niezadawalający - U1) oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie względnej liczebności gatunku w obszarze.
		Struktura wiekowa	Utrzymanie wartości wskaźnika w niepogorszonej formie (stan właściwy - FV), tj. udziału osobników młodocianych i młodych wśród wszystkich osobników gatunku na poziomie > 25% oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie struktury wiekowej gatunku.
		Udział gatunku w zespole ryb i minogów	Utrzymanie wartości wskaźnika w niepogorszonej formie (FV – stan właściwy), tj. udział w zespole ryb i minogów minimum na poziomie >20% oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie udziału gatunku w zespole ryb i minogów.
		Jakość hydromorfologiczna	Utrzymanie wartości wskaźnika w formie niepogorszonej (FV – stan właściwy), tj. utrzymanie jakości hydrologicznej cieków na poziomie oceny 1,0 - 2,5

			(ocena stanowi średnią z ocen 6 elementów hydromorfologicznych, w tym m.in.: geometrii koryta, substratu dennego, mobilności koryta oraz ciągłości cieku).
		Względna liczebność małży <i>Unio sp.</i> i <i>Anodonta sp.</i>	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan niezadawalający – U1), tj. utrzymanie względnej liczebności małży (<i>Unio sp.</i> , <i>Anodonta sp.</i>) mierzona wzdłuż linii brzegowej na poziomie 0,01-0,1 os./m ² oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie względnej liczebności małży <i>Unio sp.</i> i <i>Anodonta sp.</i>
15	1014 poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i>	Zagęszczenie	Utrzymanie występowania średniej liczby osobników w przeliczeniu na m ² na poziomie > 10 os/m ² (stan właściwy – FV).
		Powierzchnia potencjalnego siedliska	Utrzymanie braku zmian w powierzchni siedliska na poziomie 0,5 ha (stan właściwy – FV).
		Stopień zarośnięcia	Stopniowa poprawa oceny wskaźnika poprzez osiągnięcie udziału powierzchni stanowiska zarośniętej przez drzewa/krzewy/trzciny na poziomie < 40 % (stopniowa poprawa niezadawalającego stanu zachowania - U1 do stanu właściwego - FV).
		Stopień wilgotności	Utrzymanie stanowiska z podmokłym i wilgotnym podłożem i ściółką [$\geq 80\%$ powierzchni stanowiska w 2 lub 3 stopniu wilgotności stopnia skali Killeen'a i Moorkens (2003)] - stan właściwy – FV.
		Fragmentacja siedliska	Utrzymanie braku fragmentacji siedliska (stan właściwy – FV).

UZASADNIENIE

Założeniem do opracowania projektu planu zadań ochronnych jest utrzymanie lub odtworzenie w miarę możliwości właściwego stanu przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, który to obowiązek wynika z art. 6 (1) Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory – Dz. U. UE. L 206 z 22.7.1992, z późn. zm.) – zwanej dalej „dyrektywą siedliskową”. Dokument ten tworzy ramy prawne do działania wszystkim podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Obowiązek sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 wynika z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336, z późn. zm. - zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody”). Kierując się wspomnianymi powyżej założeniami, plan zadań ochronnych ustanawia w drodze aktu prawa miejscowego (w formie zarządzenia), właściwy terytorialnie regionalny dyrektor ochrony środowiska. Plan ten może być zmieniony, wynika to z potrzeb ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, lub zachodzi konieczność jego aktualizacji, w szczególności w wyniku oceny aktualności planu zadań ochronnych.

Dla omawianego obszaru Natura 2000, plan zadań ochronnych ustanowiony został zarządzeniem nr 10 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 3823 i 9971 oraz z 2016 r. poz. 7312).

W związku z zarzutami formalnymi Komisji Europejskiej z dnia 9 czerwca 2021 r., znak INFR(2021)2025, C(2021)2179, dotyczącymi obowiązku ustalenia precyzyjnych celów ochrony dla każdego obszaru Natura 2000, koniecznym stało się doprecyzowanie celów działań ochronnych wyznaczonych dla niniejszego obszaru. Zgodnie z ww. stanowiskiem Komisji Europejskiej funkcja celów ochrony polega na określeniu, jaki stan gatunków i typów siedlisk na danym obszarze należy osiągnąć, tak aby obszar ten mógł przyczynić się do osiągnięcia ogólnego celu, jakim jest właściwy stan ochrony tych gatunków i typów siedlisk (art. 2 ust. 2 dyrektywy siedliskowej) na poziomie krajowym, biogeograficznym lub europejskim. Zgodnie z wykładnią przedstawioną przez Komisję Europejską aby spełnić tę funkcję, cele ochrony muszą być:

- 1) indywidualnie określone dla danego obszaru, to jest ustalone na poziomie obszaru;
- 2) kompleksowe, to jest obejmujące wszystkie gatunki i typy siedlisk będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty na mocy dyrektywy siedliskowej, które występują w obszarze Natura 2000;
- 3) indywidualnie określone dla przedmiotu ochrony, to jest jasno wskazywać konkretny typ siedliska lub gatunek na danym obszarze;
- 4) indywidualnie określone pod kątem pożądanego stanu ochrony, to jest wyraźnie określające stan, jaki typ siedliska i gatunek na danym obszarze mają osiągnąć; pożądaný stan musi być:
  - a) ilościowy i mierzalny (cele ilościowe, które mogą być uzupełnione celami jakościowymi, takimi jak opis właściwego stanu siedliska lub struktury populacji), jak również raportowalny; (umożliwiający monitorowanie);
  - b) realistyczny (uwzględniający rozsądne ramy czasowe i nakłady), spójny (umożliwiający zastosowanie takich samych atrybutów i wskaźników dla przedmiotów ochrony w różnych obszarach);
  - c) kompleksowy (atrybuty i cele powinny obejmować specyfikę danego przedmiotu ochrony i umożliwiać opisanie jego stanu ochrony jako właściwy lub niewłaściwy);
  - d) precyzyjne w odniesieniu do „utrzymania” lub „odtworzenia” stanu ochrony przedmiotu ochrony (odpowiedni poziom ambicji określający niezbędne środki ochrony);
  - e) odpowiadać ekologicznym wymaganiom dotyczącym typów siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I i gatunków wymienionych w załączniku II występujących na

tych obszarach; odzwierciedlać znaczenie obszaru dla zachowania lub odtworzenia, we właściwym stanie ochrony, typów siedlisk i gatunków.

Opracowanie zmiany planu zadań ochronnych, w zakresie celów ochrony dla przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, wynika z konieczności zapewnienia warunków utrzymania i odtworzenia ich właściwego stanu ochrony, z wyjątkiem sytuacji, gdy ze względów przyrodniczych jest niemożliwe lub nieuzasadnione polepszenie tego stanu. Cele działań ochronnych sporządzono na podstawie dostępnych materiałów przyrodniczych, w tym dokumentacji planu zadań ochronnych oraz ekspertyz przyrodniczych. Posiadane dane przyrodnicze (2022 r.) w większości przypadków przedmiotów ochrony (dotyczy siedlisk przyrodniczych: 3150, 6120, 6430, 6510, 91E0 i 91F0 oraz gatunków: 1037, 1060, 1188 i 1014) nie dają wskazówek świadczących o wystąpieniu znaczącego zmniejszenia się powierzchni występowania stanowiska siedliska przyrodniczego lub stanowiska gatunku, zmniejszenia liczebności gatunku, bądź obniżenia oceny stanu zachowania przyznanej na etapie sporządzania planu zadań ochronnych dla obszaru lub wcześniejszego monitoringu. Obszar w odniesieniu do wszystkich badanych przedmiotów ochrony pełni funkcję pozwalającą m.in. na zachowanie i rozwój siedlisk przyrodniczych oraz umożliwiającej bytowanie, żerowanie i rozród gatunków zwierząt. Odnotowane niewielkie różnice w odniesieniu do wyników z lat wcześniejszych wynikają w głównej mierze z niekorzystnych terminów prowadzenia badań. Z tego względu, w przypadku łęgów, a także wybranych gatunków (ryby) konieczne jest uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony. W przypadku kumaka wydaje się, że zasadnym jest podjęcie działań zmierzających do zmiany granic obszaru Natura 2000.

Mając powyższe na uwadze zdefiniowano następujące cele ochrony:

Lp.	Przedmiot ochrony	Parametr stanu ochrony	Cele działań ochronnych	Komentarz
1	3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie minimum 1,3 ha powierzchni siedliska z uwzględnieniem naturalnych procesów (stan niezadawalający – U1).	Siedlisko to obejmuje szeroki zakres zbiorników naturalnych o różnym statusie troficznym (głównie mezo- i eutroficzne), i o różnej genezie (jeziora, drobne zbiorniki wodne, starorzecza (Wilk-Woźniak i in. 2012). Badania prowadzone w 2022 r. potwierdziły występowanie zbiorników stanowiących siedlisko przyrodnicze 3150 (19 płątów siedliska w 2016 r. - EcoFalk). Ogólny stan zachowania siedliska oceniono jako niezadawalający – U1. Cele ochrony ustalono dla wskaźników kluczowych dla waloryzacji oceny stanu ochrony siedliska. Cel wydaje się możliwy do osiągnięcia, jednocześnie z uwagi na uwarunkowania lokalne i charakterystykę siedliska nie jest możliwa poprawa stanu zachowania do stanu właściwego (FV). Cele działań ochronnych sporządzono na podstawie danych dokumentacji do planu zadań ochronnych (2013 r.) oraz ekspertyz przyrodniczych pn: „Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i
		Charakterystyczna kombinacja zbiorowisk w obrębie powierzchni badawczej	Utrzymanie charakterystycznej kombinacji zbiorowisk w minimum nie pogorszonym stanie (stan niezadawalający – U1), w tym brak nymfeidów lub elodeidów lub obecne obie grupy, ale wówczas w zbiorowiskach elodeidów obecność rogatka sztywnego więcej niż 25%; pleustofity obecne lub nie (jeśli obecne to w starorzeczach powyżej 50% pokrycia powierzchni).	
		Gatunki wskazujące na degenerację siedliska	Brak występowania gatunków obcych i inwazyjnych (dopuszcza się występowanie	

			<p>moczarki kanadyjskiej) – stan właściwy (FV).</p>	<p>uwarunkowaniach ich ochrony dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025: 1188 kumak nizinny, 1037 trzepla zielona i 1060 czerwończyk nieparek” - „EcoFalk” dr Michał Falkowski (2016) oraz Monitoring fitosocjologiczno-botaniczny, malakologiczny, entomologiczny i herpetologiczny stanu zachowania przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 – Pracownia Badań i Analiz Przyrodniczych – dr D. Płachocki (2022).</p>
		Barwa wody	<p>Utrzymanie minimum dotychczasowej barwy wody (stan niezadawalający - U1), brak wyraźnego sinozielonego zabarwienia.</p>	
		Konduktywność (przewodnictwo elektrolityczne)	<p>Utrzymanie przewodnictwa elektrolitycznego w stanie minimum nie pogorszonym, na poziomie poniżej 900 $\mu\text{S}/\text{cm}^{-1}$ (stan niezadawalający – U1).</p>	
		Przezroczystość wody	<p>Utrzymanie przezroczystości wody minimum na poziomie około 1 m (stan niezadawalający - U1).</p>	
		pH	<p>Utrzymanie wartości wskaźnika na poziomie poniżej 8 pH (stan właściwy – FV).</p>	
		Fito – i zooplankton	<p>Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszonym (stan właściwy - FV), w tym: dominacja zielenic lub innych grup z wyjątkiem sinic, duże zróżnicowanie taksonomiczne w zespole zooplanktonu.</p>	
2	6120 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>)	Powierzchnia siedliska	<p>Utrzymanie minimum 2,8 ha powierzchni siedliska z uwzględnieniem naturalnych procesów (stan właściwy – FV).</p>	<p>Badania prowadzone w 2022 r. potwierdziły występowanie siedliska (8 płątów stanowiących siedlisko przyrodnicze 6120 stwierdzono w 2016 r. - EcoFalk). Ogólny stan zachowania siedliska oceniono jako właściwy (FV). Cele ochrony ustalono dla wskaźników kluczowych dla waloryzacji oceny stanu ochrony siedliska. Cel wydaje się możliwy do osiągnięcia, jednocześnie z uwagi na uwarunkowania lokalne i charakterystykę siedliska nie jest możliwa poprawa wskaźnika odnoszącego się do strefy ekotonowej do stanu właściwego (FV). Cele działań ochronnych sporządzono na podstawie danych dokumentacji do planu zadań ochronnych (2013 r.) oraz ekspertyz przyrodniczych pn: „Uzupełnienie stanu wiedzy o</p>
		Gatunki charakterystyczne	<p>Utrzymanie występowania powyżej 5 gatunków roślin naczyniowych, charakterystycznych dla siedliska (stan właściwy – FV).</p>	
		Obce gatunki inwazyjne	<p>Utrzymanie braku występowania gatunków inwazyjnych (stan właściwy – FV).</p>	
		Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	<p>Utrzymanie braku występowania rodzimych gatunków ekspansywnych roślin zielnych (stan właściwy – FV).</p>	

		Ekspansja krzewów i podrostu drzew	Utrzymanie braku występowania ekspansja krzewów i podrostu drzew, dopuszcza się niewielkie pokrycie drzew i krzewów poniżej 10 % powierzchni, występujących w rozproszeniu (stan właściwy – FV).	przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony dla obszaru Natura 2000 Dolina Śródkowego Świdra PLH140025: 1188 kumak nizinny, 1037 trzepla zielona i 1060 czerwończyk nieparek” - „EcoFalk” dr Michał Falkowski (2016) oraz Monitoring fitosocjologiczno-botaniczny, malakologiczny, entomologiczny i herpetologiczny stanu zachowania przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Śródkowego Świdra PLH140025 – Pracownia Badań i Analiz Przyrodniczych – dr D. Płachocki (2022).
		Struktura przestrzenna płatów	Utrzymanie płatów muraw ze związku <i>Koelerion glaucae</i> tworzących mozaikę ze zbiorowiskami muraw szczytlichowych lub bliźniczkowych (stan właściwy – FV).	
		Zachowanie strefy ekotonowej	Występowanie wyraźnej granicy murawa-las, niesąsiadującej z płatami zbiorowisk okrajkowych (stan niezadowolający – U1).	
3	6430 Ziołorośla górskie (<i>Adenostylin alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie minimum 11,5 ha powierzchni siedliska (stan właściwy – FV).	Ziołorośla niżowe tworzą charakterystyczne zbiorowiska welonowe - czyli wąskie okrajki roślin czepnych pomiędzy nadrzecznymi szuwarami, a zaroślami wiklinowymi oraz łęgami wierzbowymi w dolinach rzecznych. W skład tych słabo jeszcze rozpoznanych fitocenoz wchodzi przede wszystkim kielisznik zaroślowy <i>Calystegia sepium</i> , kaniańka pospolita <i>Cuscuta europea</i> , przytulia czepna <i>Galium aparine</i> , rdestówka zaroślowa <i>Fallopia dumnetorum</i> , zaznacza się również duży udział roślin nitrofilnych, m.in. pokrzywy zwyczajnej <i>Urtica dioica</i> . Wcześniejsze obserwacje i badania terenowe (EcoFalk 2016) wskazują na wybitnie antropogeniczną genezę części płatów ziołorośli w granicach obszaru. Pojawiają się one wzdłuż oczyszczonych rowów melioracyjnych, na brzegach, których odkładana jest materia organiczna uzyskana z mechanicznego lub ręcznego odmulania. Wobec niejasnej interpretacji za siedlisko uznano jedynie te płaty, które występują jako ekotony w naturalnym
		Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie oceny wskaźnika na obecnym poziomie (stan niezadowolający – U1), to jest utrzymanie występowania minimum 2 gatunków charakterystycznych.	
		Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie występowania gatunków ekspansywnych na powierzchni poniżej 25 % powierzchni siedliska (stan niezadowolający – U1).	
		Bogactwo gatunkowe	Utrzymanie występowania minimum 10 gatunków w zdjęciu (stan niezadowolający – U1).	
		Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie braku występowania obcych gatunków inwazyjnych (stan właściwy – FV).	
		Naturalność koryta rzeczego	Utrzymanie braku regulacji koryta rzeki (stan właściwy – FV).	

		Naturalny kompleks siedlisk	Utrzymanie występowania naturalnych zbiorowisk w otoczeniu stanowiska (stan właściwy – FV).	<p>układzie przestrzennym z innymi zbiorowiskami roślinnymi tworząc kręgi dynamiczne typowe dla dolin rzek nizinnych (EcoFalk 2016). Zróżnicowane pod względem fizjonomii i składu gatunkowego nitrofilne siedlisko przyrodnicze. Wykształca się jako okrajek szuwarów, zarośli i zadrzewień w strefie nadbrzeżnej rzek oraz jako okrajek łągów olszowo-jesionowych <i>Fraxino-Alnetum</i>. Pod względem fitosocjologicznym reprezentowane jest przez ziołorośla: kielisznika zaroślowego i wierzbownicy kosmatej <i>Calystegio-Epilobietum hirsuti</i>, pokrzywy zwyczajnej i kielisznika zaroślowego <i>Urtico-Calystegietum sepium</i> oraz kielisznika zaroślowego i sadzka konopiastego <i>Calystegio-Eupatorietum</i>. Do częstych gatunków, oprócz wyżej wymienionych, należy zaliczyć pnącza – chmiel zwyczajny <i>Humulus lupulus</i> i przytulię czepną <i>Galium aparine</i>. Kontakt przestrzenny z różnymi zbiorowiskami roślinnymi sprawia, że w składzie florystycznym ziołorośli znajduje się bardzo dużo gatunków towarzyszących, m.in.: wiązówka błotna <i>Filipendula ulmaria</i>, tojeść pospolita <i>Lysimachia vulgaris</i>, czyściec błotny <i>Stachys palustris</i>, kozłek lekarski <i>Valeriana officinalis</i>, psianka słodkogórz <i>Solanum dulcamara</i>, mozga trzciniowata <i>Phalaris arundinacea</i>. W trzech płatach stwierdzono obcy gatunek – kolczurkę klapowaną <i>Echinocystis lobata</i> (EcoFalk 2016). Badania prowadzone w 2022 r. potwierdziły występowanie siedliska (8 płatów stanowiących siedlisko przyrodnicze 6430 w 2016 r. – EcoFalk). Ogólny stan zachowania siedliska oceniono jako niezadowolający (U1). Cele ochrony ustalono dla wskaźników kluczowych dla waloryzacji oceny stanu ochrony siedliska. Cel wydaje się możliwy do osiągnięcia, jednocześnie z uwagi na uwarunkowania lokalne i charakterystykę siedliska nie jest możliwa poprawa stanu zachowania siedliska do stanu właściwego (FV). Cele działań ochronnych</p>
--	--	-----------------------------	---	---

				sporządzono na podstawie danych dokumentacji do planu zadań ochronnych (2013 r.) oraz ekspertyz przyrodniczych pn.: „Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025: 1188 kumak nizinny, 1037 trzepla zielona i 1060 czerwończyk nieparek” - „EcoFalk” dr Michał Falkowski (2016) oraz Monitoring fitosocjologiczno-botaniczny, malakologiczny, entomologiczny i herpetologiczny stanu zachowania przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 – Pracownia Badań i Analiz Przyrodniczych – dr D. Płachocki (2022).
4	6510 Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie występowania siedliska z uwzględnieniem naturalnych procesów oraz ekstensywnego użytkowania, na powierzchni minimum 136 ha (stan właściwy – FV).	Zgodnie z wcześniejszymi opracowaniami dotyczącymi występowania siedliska w obszarze (EcoFalk 2016) siedlisko przyrodnicze 6510 reprezentowane jest przez różne postacie wilgotnościowe łąki rajgrasowej <i>Arrhenatheretum elatioris</i> . Pod względem fitosocjologicznym autorzy cytowanych badań (EcoFalk 2016) wyodrębnili w obszarze Natura 2000 sześć podzespołów: 1) <i>Arrhenatheretum elatioris typicum</i> - oprócz rajgrasu wyniosłego <i>Arrhenatherum elatius</i> do charakterystycznych gatunków należą: barszcz zwyczajny <i>Heracleum sphondylium</i> , chaber łąkowy <i>Centaurea jacea</i> , dzwonek rozpierzchły <i>Campanula patula</i> , koniczyna łąkowa <i>Trifolium pratense</i> , kozibród łąkowy <i>Tragopogon pratensis</i> , krwawnik pospolity <i>Achillea millefolium</i> , kupkówka pospolita <i>Dactylis glomerata</i> , przytulia pospolita <i>Galium mollugo</i> , tomka wonna <i>Anthoxanthum odoratum</i> i wiechlina łąkowa <i>Poa pratensis</i> ; 2) <i>Arrhenatheretum elatioris alchemilletosum</i> ze znacznym udziałem krwawnika pospolitego <i>Achillea millefolium</i> ; 3) <i>Arrhenatheretum elatioris hreclaeetosum sibirici</i> ze znacznym udziałem barszczu syberyjskiego; 4) <i>Arrhenatheretum elatioris alopecuro-polygotenosum</i> , cechujący się znacznym udziałem
		Struktura przestrzenna płatów	Utrzymanie średniego stopnia fragmentacji (stan niezadowolający – U1).	
		Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan niezadowolający - U1), to jest utrzymanie występowania 3-4 gatunków charakterystycznych na stanowisku, takich jak np.: dzwonek rozpierzchły, kozibród łąkowy, przytulia pospolita.	
		Gatunki dominujące	Utrzymanie braku gatunków panujących lub dominują gatunki charakterystyczne dla siedliska (stan właściwy – FV).	
		Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie warunków występowania siedliska i utrzymanie występowania gatunków o niskim stopniu inwazyjności w	

			<p>pokryciu <5 % powierzchni badanej lub pojedynczych osobników gatunków wysoce inwazyjnych (stan niezadawalający – U1).</p>	<p>ilościowym gatunków przechodzących z wilgotnych łąk należących do związku <i>Calthion palustris</i>, zwłaszcza: ostrożnia łąkowego <i>Cirsium rivurale</i>, firletki poszarpanej <i>Lychnis flos-cuculi</i> i jaskra ostrego <i>Ranunculus acris</i>. Są to najszerzej rozpowszechnione łąki na terenie obszaru Natura 2000; 5) <i>Arrhenatheretum elatioris caricetosum gracilis</i> z turzycą zaostrzoną; 6) <i>Arrhenatheretum elatioris alopecuro-phalaridetosum</i> cechuje zwiększony udział mazi trzcinowatej <i>Phalaris arundinacea</i> i krwawnicy pospolitej <i>Lythrum salicaria</i> oraz gatunków przechodzących z ziołorośli związku <i>Filipendulion</i>. W obrębie wyznaczonych płątów powszechnie występują naturalne obniżenia terenu o wilgotniejszym charakterze z zwiększonym udziałem roślinności łąk ze związku <i>Molinion caeruleae</i> oraz roślinności szuwarowej ze związków <i>Phragmition</i> oraz <i>Magnocaricion</i>. Co należy podkreślić różnice w warunkach uwilgotnienia gleb dna doliny w kolejnych latach skutkują zmianami struktury taksonomicznej zbiorowisk łąkowych. Trwałość struktury fitocenoz łąkowych występowałyby w warunkach niezmiennych w swoim zakresie i sposobie wykonania zabiegów pratotechnicznych. W podmokłej miejscami doliny Świdra zakres zabiegów wydaje się być dostosowywany do warunków wilgotnościowych. Zdarzają się okresy ograniczające możliwość koszenia a powszechnie jest dostosowywanie terminów pokosu do warunków wilgotnościowych. Na tę dynamikę nałożyć należy przemiany społeczno-gospodarcze i wynikających z nich zmiany w rolnictwie (zmiana struktury własności, postępująca mechanizacja, zmiany w sposobie, zakresie i intensywności wykorzystania użytków zielonych). Siedliska łąkowe na badanym obszarze charakteryzują się zróżnicowaniem pod względem intensywności oraz zakresu wykorzystania rolniczego. Prowadzony na badanym obszarze ekstensywny wypas (głównie</p>
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<p>Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan niezadawalający - U1), to jest utrzymanie pokrycia gatunków silnie ekspansywnych nieprzekraczającego 10% oraz łącznego pokrycia gatunków ekspansywnych poniżej 50%.</p>		
	Ekspansja krzewów i podrostów drzew	<p>Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie łącznego pokrycia krzewów i podrostu drzew na powierzchni badawczej na poziomie < 1 %.</p>		
	Udział dobrze zachowanych płątów	<p>Utrzymanie warunków występowania siedliska i utrzymanie udziału dobrze zachowanych płątów na poziomie minimum 50 % powierzchni badawczej (stan niezadawalający – U1).</p>		
	Martwa materia organiczna	<p>Utrzymanie występowania martwej materii organicznej na poziomie nieprzekraczającym 2 cm (stan właściwy – FV).</p>		

				<p>bydła) stanowi element urozmaicający strukturę przestrzenną roślinności. W 2022 r. potwierdzono występowanie siedliska (44 płyty w 2016 r. EcoFalk). Ogólny stan zachowania siedliska oceniono jako niezadowolający – U1. Cele ochrony ustalono dla wskaźników kluczowych dla waloryzacji oceny stanu ochrony siedliska. Cel wydaje się możliwy do osiągnięcia, jednocześnie z uwagi na uwarunkowania lokalne i charakterystykę siedliska nie jest możliwa poprawa stanu zachowania do stanu właściwego (FV). Cele działań ochronnych sporządzono na podstawie danych dokumentacji do planu zadań ochronnych (2013 r.) oraz ekspertyz przyrodniczych pn: „Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025: 1188 kumak nizinny, 1037 trzepla zielona i 1060 czerwończyk nieparek” - „EcoFalk” dr Michał Falkowski (2016) oraz Monitoring fitosocjologiczno-botaniczny, malakologiczny, entomologiczny i herpetologiczny stanu zachowania przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 – Pracownia Badań i Analiz Przyrodniczych – dr D. Płachocki (2022).</p>
5	<p>91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i>, <i>Populetum albae</i>, <i>Alnetion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródliskowe</p>	<p>Powierzchnia siedliska</p>	<p>Utrzymanie występowania siedliska na powierzchni 157 ha (stan właściwy – FV) oraz uzupełnienie stanu wiedzy o powierzchni siedliska.</p>	<p>W obrębie badanych stanowisk położonych w dolinie rzeki Świder część spośród siedlisk lasów wilgotnych zaklasyfikowanych jako siedlisko 91E0, w roku 2022 miało charakter pośredni pomiędzy łągami olszowo jesionowymi <i>Fraxino-Alnetum</i>, a olsami <i>Ribeso nigri-Alnetum</i>. Dotyczy to płątów zajmujących zagłębienia dna doliny, położonych w dalszym oddaleniu od koryta rzeki. W miejscach tych silnie zaznaczało się lokalne okresowe stagnowanie wody. W obrębie tych samych płątów, których drzewostan budowany jest głównie przez <i>Alnus glutinosa</i> występowały fragmenty w różnym stopniu zbliżone do wzorców jednego bądź drugiego zbiorowiska roślinnego oraz szerokie spektrum form</p>
		<p>Gatunki charakterystyczne</p>	<p>Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszonym (stan niezadowolający - U1), to jest utrzymanie zubożonej, lecz opartej na gatunkach typowych dla łągów kombinacji florystycznej.</p>	
		<p>Gatunki dominujące</p>	<p>Stopniowa poprawa oceny wskaźnika w wybranych płątach siedliska charakteryzujących się występowaniem</p>	

		dominacji gatunku obcego dla naturalnego zbiorowiska roślinnego w jednej lub więcej warstw (stopniowa poprawa złego stanu zachowania – U2 do stanu niezadowolającego – U1).	pośrednich. Zwrócić należy uwagę, że granica oddzielająca olsy od olszowych lasów łęgowych jest płynna (Pawlaczyk 2015). W literaturze coraz powszechniej uznaje się występowanie ciągłego przejścia pomiędzy olsem, a łęgiem olszowo-jesionowym wzdłuż gradientu świetlno-wilgotnościowego (Dyderski i in. 2015, Czapiewska i in. 2017). Te, wyróżnione jako odrębne, zbiorowiska leśne przenikają się na poziomie przestrzennym i siedliskowym, oraz powiązane są ze sobą dynamicznymi kręgami roślinności (Ellenberg 1988, Matuszkiewicz 2005, Matuszkiewicz 2011, Ratyńska i in. 2010, Pawlaczyk 2004, Pawlaczyk 2015). Brak precyzyjnych danych monitoringowych omawianych lasów ogranicza możliwości pełnej oceny ich aktualnego stanu w kontekście potencjalnych przeobrażeń ich roślinności. Dane, na których oparto wyznaczenie płatów siedliska w obszarze pochodzący z inwentaryzacji prowadzonej w listopadzie (pzo), i nie mogą one stanowić wiarygodnego źródła informacji nt. składu roślinności runa i relacji ilościowych pomiędzy gatunkami. W 2013 r. na terenie obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 stwierdzono 45 płatów stanowiących siedlisko przyrodnicze 91E0 (Falkowski i in. 2013), niemniej inwentaryzacja przeprowadzona została w niekorzystnym terminie – listopad 2012 r. Mając powyższe na uwadze, w najbliższym czasie (2024 – 2025) planuje się badania mające na celu weryfikację powierzchni siedliska przyrodniczego w obszarze. Ogólny stan zachowania siedliska oceniono jako zły – U2. Cele ochrony ustalono dla wskaźników kluczowych dla waloryzacji oceny stanu ochrony siedliska. Cel wydaje się możliwy do osiągnięcia, jednocześnie z uwagi na uwarunkowania (występowanie regulacji zmieniającej rytm zalewów - koryto historycznie wyprostowane), oraz występowanie
	Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	Stopniowa poprawa oceny wskaźnika w wybranych płatach siedliska charakteryzujących się występowaniem > 10% udziału gatunków obcych geograficznie w drzewostanie (stopniowa poprawa złego stanu zachowania – U2 do stanu niezadowolającego – U1).	
	Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszonym (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie nielicznego występowania najwyżej jednego gatunku inwazyjnego obcego w podszycie i runie.	
	Ekspansywne gatunki rodzime w runie	Utrzymanie braku występowania silnych ekspansywnie gatunków w runie (stan właściwy – FV).	
	Martwe drewno (łącznie zasoby)	Utrzymanie zasobów martwego drewna odpowiadającego jakościowo strukturze drzewostanu, a ilościowo przekraczają 10% zasobności drzewostanu (stan właściwy – FV).	
	Martwe drewno leżące lub stojące > 3 m długości i >50 cm grubości	Utrzymanie występowania martwego drewna leżącego lub stojącego na poziomie > 5 szt./ha (stan właściwy – FV).	
	Naturalność koryta rzeczno	Utrzymanie braku regulacji koryta rzeczno, z wyjątkiem płatów zlokalizowanych (punkt środkowy):	

			<p>- 52° 3'20.70"N 21°29'8.77"E, - 52° 3'47.73"N 21°28'28.62"E, - 52° 6'27.69"N 21°27'41.82"E, - 52° 6'48.48"N 21°27'13.37"E (stan właściwy – FV, z wyjątkiem płatów charakteryzujących się złym stanem zachowania –U2).</p>	<p>urządzenia piętrzącego, którego wpływ obserwowano na badanym siedlisku – część powierzchni siedliska poza zasięgiem zalewów rzecznych), lokalne i charakterystykę siedliska nie jest możliwa poprawa stanu zachowania. Cele działań ochronnych sporządzono na podstawie danych dokumentacji do planu zadań ochronnych (2013 r.) oraz ekspertyz przyrodniczych pn: „Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025: 1188 kumak nizinny, 1037 trzepla zielona i 1060 czerwończyk nieparek” - „EcoFalk” dr Michał Falkowski (2016) oraz Monitoring fitosocjologiczno-botaniczny, malakologiczny, entomologiczny i herpetologiczny stanu zachowania przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 – Pracownia Badań i Analiz Przyrodniczych – dr D. Płachocki (2022).</p>
		Reżim wodny	<p>Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszone (stan niezadowolający – U1), to jest utrzymanie okresowej dynamiki zalewów.</p>	
		Wiek drzewostanu	<p>Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszone (stan niezadowolający – U1), to jest utrzymanie < 20 % udziału drzew starszych niż 100 lat ale > 50 % udziału drzew starszych niż 50 lat.</p>	
		Pionowa struktura	<p>Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszone (stan niezadowolający – U1), struktura drzew antropogenicznie zmieniona, ale zróżnicowana.</p>	
		Naturalne odnowienie	<p>Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszone (stan właściwy - FV), to jest występowania naturalnego odnowienia.</p>	
		Zniszczenie runa	<p>Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszone (stan właściwy - FV), to jest występowania braku zniszczeń runa.</p>	
		Inne zniekształcenia	<p>Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszone (stan właściwy – FV), to jest braku występowania zniekształceń.</p>	

6	91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie występowania siedliska na powierzchni minimum 8 ha (stan właściwy – FV) oraz uzupełnienie stanu wiedzy o powierzchni siedliska.	Siedlisko „Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe” (<i>Ficario-Ulmetum</i>) związane jest z terenami okazjonalnie zalewanymi wodami rzeczными lub pozostającymi pod wpływem okresowych spływów wód powierzchniowych albo ruchomych wód gruntowych. W postaci najlepiej wykształconej drzewostan ma na ogół niezbyt duże zwarcie, przeciętnie od 50-60%, i składa się z dwóch, a niekiedy z trzech warstw. W klasyfikacji fitosocjologicznej łęg jesionowo-wiązowy <i>Ficario-Ulmetum minoris</i> należy do: klasy <i>Quercus-Fagetalia</i> lasy liściaste, rzędu <i>Fagetalia sylvaticae</i> mezo- i eutroficzne lasy liściaste, związku <i>Alno-Ulmion</i> lasy łęgowe oraz podzwiązku <i>Ulmion minoris</i> . Głównymi gatunkami są dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> oraz jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i> . W niższych warstwach występują głównie wiązy: szypułkowy <i>Ulmus laevis</i> , polny <i>U. Minor</i> i górski <i>U. gabra</i> oraz klon polny <i>Acer campestre</i> , jabłoń dzika <i>Malus sylvestris</i> , czeremcha zwyczajna <i>Padus avium</i> , lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> , grab zwyczajny <i>Carpinus betulus</i> , olsza czarna <i>Alnus glutinosa</i> , klon pospolity <i>A. platanoides</i> i jawor <i>A. pseudoplatanus</i> , a rzadziej także topole: biała <i>Populus alba</i> i czarna <i>P. nigra</i> oraz wierzby: biała <i>Salix alba</i> i krucha <i>S. fragilis</i> . Wierzby odgrywają większą rolę w położeniach bliżej rzek, zaś jesion i olsza w miejscach bardziej oddalonych od cieków. Ogółem na terenie obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 stwierdzono 3 płaty stanowiące siedlisko przyrodnicze 91F0 (Falkowski i in. 2013). Niemniej należy wskazać, że inwentaryzacja na etapie sporządzania pzo przeprowadzona została w niekorzystnym terminie – listopad 2012 r. Badania monitoringowe prowadzone w 2022 r. potwierdziły występowanie siedliska. Siedlisko wykształcone na dnie doliny Świdra na rozległej powierzchni. W płacie miejscowo obecne fragmenty starego drzewostanu. Zróżnicowanie przestrzenne
		Charakterystyczna kombinacja florystyczna w strefie runa	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszonym (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie typowej, właściwej dla siedliska kombinacji florystycznej (z uwzględnieniem specyfiki regionalnej), m.in. występowanie takich gatunków jak: jasnota plamista, ziarnopłon wiosenny, śledziennica skrętolistna, miodunka ćma, czyściec leśny, bodziszek cuchnący, pokrzywa zwyczajna, kuklik pospolity, podagrycznik zwyczajny, trędownik bulwiasty, gwiazdnica gajowa, gajowiec żółty, kopytnik pospolity, czworolist pospolity i niecierpek pospolity .	
		Gatunki dominujące	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszonym (stan właściwy – FV), to jest utrzymanie dominacji gatunków typowych dla siedliska we wszystkich warstwach.	
		Liczba gatunków z grupy „wiązy, dąb, jesion” w drzewostanie	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszonym (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie występowania > 3 gatunków.	
		Różnorodność gatunkowa warstwy krzewów	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszonym (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie występowania > 4 gatunków.	
		Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum	

			niepogorszonym (stan właściwy – FV), to jest utrzymanie udziału gatunków obcych ekologicznie na poziomie < 10%.	objawiające się dominacją różnych gatunków drzew tworzących siedlisko – miejscami drzewostan tworzą wiązy, miejscami dęby, lokalnie zaznacza się ekspansja klonu jesionolistnego. Miejscami bez wyraźnej granicy siedlisko przechodzi w nadrzeczny łąg wierzbowy lub olszowy. Stan zachowania siedliska oceniono jako zły (U2), głównie z uwagi na występowanie gatunków obcych geograficznie w drzewostanie. Cele ochrony ustalono dla wskaźników kluczowych dla waloryzacji oceny stanu ochrony siedliska. Cel wydaje się możliwy do osiągnięcia, jednocześnie z uwagi na uwarunkowania, lokalne i charakterystykę siedliska nie jest możliwa poprawa stanu zachowania. Cele działań ochronnych sporządzono na podstawie danych dokumentacji do planu zadań ochronnych (2013 r.) oraz ekspertyz przyrodniczych pn: „Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025: 1188 kumak nizinny, 1037 trzepla zielona i 1060 czerwończyk nieparek” - „EcoFalk” dr Michał Falkowski (2016) oraz Monitoring fitosocjologiczno-botaniczny, malakologiczny, entomologiczny i herpetologiczny stanu zachowania przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 – Pracownia Badań i Analiz Przyrodniczych – dr D. Płachocki (2022).
	Gatunki obce geograficznie w drzewostanie		Stopniowa poprawa oceny wskaźnika w wybranych płatach siedliska charakteryzujących się występowaniem > 10% udziału gatunków obcych geograficznie w drzewostanie (stopniowa poprawa złego stanu zachowania – U2 do stanu niezadawalającego – U1).	
	Martwe drewno łączne zasoby		Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum niepogorszonym (stan właściwy – FV), to jest utrzymanie udziału martwego drewna na poziomie > 10% miąższości żywego drzewostanu.	
	Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 grubości		Utrzymanie występowania martwego drewna leżącego lub stojącego na poziomie > 5 szt./ha (stan właściwy – FV).	
	Wiek drzewostanu		Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum niepogorszonym (stan właściwy – FV), to jest utrzymanie udziału objętościowego drzew starszych niż 100 lat na poziomie > 10%.	
	Naturalne odnowienie drzewostanu		Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie niepogorszonym (stan właściwy – FV), to jest utrzymanie występowania naturalnego odnowienia drzewostanu.	
	Struktura pionowa i przestrzenna drzewostanu		Utrzymanie zróżnicowanej struktury drzewostanu (stan właściwy – FV).	
	Przejawy procesu grądowienia		Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie	

			minimum nie pogorszonym (stan właściwy – FV), to jest utrzymanie braku występowania przejawów grądowienia.	
		Ekspansywne gatunki obce w podszycie i runie	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan niezadawalający – U1), to jest utrzymanie udziału gatunków ekspansywnych na poziomie nie większym niż więcej niż 1 lub 1 jeżeli liczny.	
		Ekspansywne gatunki rodzime w runie, w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan niezadawalający – U1), to jest utrzymanie nie więcej niż podwyższonego udziału gatunków ekspansywnych w runie lecz nie bardzo ekspansywne.	
		Stosunki wodno-wilgotnościowe	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie występowania zalewami rzecznyymi przynajmniej raz na kilka lat.	
		Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie barku występowania zniszczeń runa i gleby związanych z pozyskaniem drewna.	
		Inne zniekształcenia (rozjeżdżanie, wydeptywanie, zaśmiecanie)	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie minimum nie pogorszonym (stan właściwy - FV), to jest utrzymanie barku występowania innych zniszczeń.	
7		Obecność gatunku	Utrzymanie występowania	Podczas przeprowadzonej w roku 2007 inwentaryzacji siedlisk i

1188 kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>		(obecności) populacji gatunku w obszarze (stan zły – U2).	gatunków w Lasach Państwowych (Nadleśnictwo Mińsk, Leśnictwo Siennica) stwierdzono wydawanie głosów godowych przez samce kumaków w rozlewiskach w rezerwacie Świder (informacja na podstawie obserwacji leśniczego - Górski (2008)). W 2008 r. w pobliżu Świdra w okolicach SęPOCHOWA (poza obszarem) stwierdzono pojedyncze osobniki (maksymalnie 2 odżywiający się samce), jednocześnie brak występowania kumaka nizinnego w granicach obszaru potwierdziły badania Falkowskiego i Sobocińskiego (2008), Falkowskiego i in. (2009) oraz Falkowskiego i Nowickiej-Falkowskiej (2016). W 2022 r. monitoringiem objętych było dwanaście płątów potencjalnego siedliska gatunku. Podczas ww. badań kumaka nizinnego na obszarze Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra nie odnotowano. Stwierdzono za to obecność licznej populacji kumaka na stawach rybnych w odległości ok. 1 km, pomiędzy Dłużewem a Lasominem, gdzie stwierdzono minimum 300 odżywiających się osobników gatunku. W związku z powyższym, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie podejmie działania w sprawie zmiany granic obszaru, w celu utrzymania gatunku jako przedmiotu ochrony. Niniejsze stanowi odrębną procedurę, wykraczającą poza ramy prawne związane z ustanawianiem lub zmianą planu zadań ochronnych. Do czasu zakończenia ww. prac odstępuje się od wprowadzenia zmian w Standardowym Formularzu Danych. Stan zachowania gatunku oceniono jako zły (U2), głównie z uwagi na brak stwierdzeń gatunku w obszarze. Cele ochrony ustalono dla wskaźników kluczowych dla waloryzacji oceny stanu ochrony przedmiotu ochrony. Mając na względzie planowane podjęcie działań zmierzających do zmiany granic obszaru, cel wydaje się możliwy do osiągnięcia, jednocześnie z uwagi na uwarunkowania, lokalne i
	Udział szuwaru w powierzchni zbiornika	Stopniowa poprawa oceny wskaźnika poprzez osiągnięcie sytuacji występowania udziału szuwaru w powierzchni zbiornika na poziomie $\geq 25\%$ (stopniowa poprawa niezadawalającego stanu zachowania – U1 do stanu właściwego - FV).	
	Wysokość roślinności szuwarowej	Utrzymanie oceny wskaźnika w stopniu nie pogorszonym (stan niezadawalający – U1), to jest utrzymanie występowania szuwaru.	
	Roślinność zanurzona i pływająca	Utrzymanie oceny wskaźnika w stopniu nie pogorszonym (stan niezadawalający – U1), to jest utrzymanie występowania roślinności kępkowej i Nielicznej lub licznej, ale nie o pionowych pędach.	
	Nachylenie brzegów zbiornika	Utrzymanie łagodnego nachylenia brzegów (stan właściwy – FV).	
	Zacienienie zbiornika	Utrzymanie zacienienia zbiorników na poziomie $< 50\%$ powierzchni lustra zbiornika (stan właściwy – FV).	
	Obecność pływacz	Utrzymanie występowania pływacz (stan właściwy – FV).	
	Obecność ryb	Utrzymanie braku występowania ryb w granicach płątów siedliska gatunku (stan właściwy – FV).	
	Zabudowa otoczenia zbiornika	Utrzymanie braku zabudowy w otoczeniu zbiorników (stan właściwy – FV).	
	Inne zbiorniki wodne w promieniu 500 m	Utrzymanie występowania innych zbiorników (stan niezadawalający – U1).	
Droga asfaltowa	Utrzymanie braku występowania maksymalnie dróg		

			asfaltowych w okolicy zbiornika (stan właściwy – FV).	charakterystykę siedliska gatunku nie jest możliwa poprawa stanu zachowania siedliska gatunku. Cele działań ochronnych sporządzono na podstawie danych dokumentacji do planu zadań ochronnych (2013 r.) oraz ekspertyz przyrodniczych pn: „Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025: 1188 kumak nizinny, 1037 trzepla zielona i 1060 czerwończyk nieparek” - „EcoFalk” dr Michał Falkowski (2016) oraz Monitoring fitosocjologiczno-botaniczny, malakologiczny, entomologiczny i herpetologiczny stanu zachowania przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 – Pracownia Badań i Analiz Przyrodniczych – dr D. Płachocki (2022).
8	1337 bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Procent pozytywnych stwierdzeń gatunku	Utrzymanie wskaźnika w niepogorszonym stanie (FV – stan właściwy), to jest procent pozytywnych stwierdzeń gatunku na poziomie > 40%.	Dolina Świdra stanowi na terenie wschodniego Mazowsza jeden z najważniejszych, po Bugu i Liwcu, korytarz migracyjny oraz miejsce występowania bobra <i>Castor fiber</i> (1337). Odnajdowane ślady obecności gatunków wskazują na równomierne rozmieszczenie jego terytoriów. Na całej długości badanego ciek (36,11 km) zinwentaryzowano łącznie 18 stanowisk bobrowych. Ślady obecności bobrów (zgrzyzy, stołówki, żeremie, żeremionorę, kopczyki) występowały na całej długości brzegów badanego odcinka ciek. W związku z powyższym przyjęto, iż łączna długość cieków zasiedlonych przez bobry była równa łącznej długości badanego ciek i wyniosła 36,11 km. Rodzina bobrowa, zależnie od dostępności zimowego żeru pędowego krzewów i drzew liściastych zajmuje ciek lub zbiorniki wodne o 1-4 km długości linii brzegowej (Dzięciołowski, 1996). Żurowski (1987) podaje dla bobra europejskiego długość arealu od 500 do 2 km a nawet 4 km. W przypadku obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra przyjęto, iż jedna rodzina bobrowa
		Indeks populacyjny	Utrzymanie wskaźnika w niepogorszonym stanie (FV – stan właściwy), to jest procent pozytywnych stwierdzeń gatunku na poziomie > 60.	
		Roczny wskaźnik trendu populacji	Utrzymanie wskaźnika w niepogorszonym stanie (FV – stan właściwy), to jest procent pozytywnych stwierdzeń gatunku na poziomie $r \geq 0$.	
		Zagęszczenie rodzin wzdłuż rzek, zagęszczenie wzdłuż rowów.	Utrzymanie zagęszczenia wzdłuż rzek i rowów na poziomie minimum 3 rodzin/ 10 km linii brzegowej (ślady bytowania, obecność nor/ żeremi, znakowanie terytorium) – stan właściwy (FV).	
		Baza pokarmowa	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie niepogorszonym (FV–	

			stan właściwy), na poziomie >0,8.	zasiedla ciek wodny o długości średnio 2 km. Parametry populacji są następujące: zagęszczenie 1,84 osobnika/1 km nabrzeża, Liczebność 66,78 osobników/Dolina Środkowego Świdra, siedlisko zasiedlone w 100 %. Łączna długość cieków zasiedlonych przez bobry wyniosła 36,11 km, z czego roślinność drzewiasta stanowiąca zimowy pokarm bobrów w sezonie jesień – zima, zlokalizowana w obrębie istniejących stanowisk bobrowych, porastała łącznie 30,56 km. Dane te świadczą o wysokiej dostępności zimowej bazy pokarmowej. Stan zachowania gatunku oceniono jako właściwy (FV). Cele ochrony ustalono dla wskaźników kluczowych dla waloryzacji oceny stanu ochrony przedmiotu ochrony. Cel wydaje się możliwy do osiągnięcia. Cele działań ochronnych sporządzono na podstawie danych dokumentacji do planu zadań ochronnych (2013 r.).
		Udział siedliska kluczowego dla gatunku	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie nie pogorszonym (FV - stan właściwy), na poziomie >0,65.	
		Charakter strefy brzegowej	Utrzymanie wskaźnika w nie pogorszonym stanie (FV - stan właściwy), to jest utrzymanie oceny charakteru strefy brzegowej na poziomie > 80.	
		Stopień antropopresji	Utrzymanie wskaźnika w nie pogorszonym stanie (FV - stan właściwy), to jest utrzymanie oceny stopnia antropopresji na poziomie > 75.	
9	1149 koza <i>Cobitis taenia</i>	Względna liczebność	Utrzymanie względnej liczebności na poziomie > 0,005 os./m ² powierzchni połowu (stan niezadowolający – U1) oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie liczebności populacji gatunku w obszarze	Przeprowadzone badania wskazują, że w obszarze Dolina Środkowego Świdra, kozę należy zaliczyć do gatunków ubikwistycznych. Jej występowanie pomimo niesprzyjającego ku temu okresowi na prowadzenie badań (okres jesienno-zimowy) odnotowano na prawie wszystkich stanowiskach połowów. Przy czym trudno jest na tej podstawie wnioskować na temat zagęszczenia i struktury wiekowej populacji, ponieważ odławiano wyłącznie pojedyncze osobniki. Takie wyniki połowów są związane ze sposobem zimowania gatunku, który na miejsca zimowania wybiera miejsca o głębokości ponad 2 m, zimuje zaś zagrzebany w osadach dennych jest, więc w tym okresie w zasadzie niemożliwy do odłowienia. Wyniki badań realizowanych wcześniej na obszarze wskazują, że koza jest gatunkiem występującym w obszarze. Stan zachowania gatunku oceniono jako niezadowolający (U1). Cele ochrony ustalono dla wskaźników kluczowych dla waloryzacji oceny stanu ochrony przedmiotu ochrony. Cel wydaje się możliwy do osiągnięcia. Cele działań ochronnych sporządzono na
		Struktura wiekowa	Utrzymanie wartości wskaźnika w nie pogorszonym stanie (stan właściwy - FV), to jest obecność wszystkich kategorii wiekowych oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie struktury wiekowej gatunku.	
		Udział gatunku w zespole ryb i minogów	Utrzymanie wartości wskaźnika w nie pogorszonym stanie (stan niezadowolający – U1), to jest udział w zespole ryb i minogów minimum na poziomie powyżej 1% oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie udziału gatunku w zespole ryb i minogów.	

		Jakość hydromorfologiczna	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszone (FV – stan właściwy), to jest utrzymanie jakości hydrologicznej cieku na poziomie oceny 1,0 - 2,5 (ocena stanowi średnią z ocen 6 elementów hydromorfologicznych, w tym m.in.: geometrii koryta, substratu dennego, mobilności koryta oraz ciągłości cieku).	podstawie danych dokumentacji do planu zadań ochronnych (2013 r.), jednocześnie z uwagi na brak oceny wskaźnika w latach ubiegłych nie definiowano celu w zakresie wartości wskaźnika EFI+.
10	2484 minóg ukraiński <i>Eudontomyzon mariae</i>	Względna liczebność	Utrzymanie względnej liczebności na poziomie > 0,01 os./m ² powierzchni połowu (stan niezadawalający – U1) oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie liczebności populacji gatunku w obszarze.	Badania terenowe wskazują, że minóg ukraiński jest gatunkiem występującym na obszarze. W czasie badań monitoringowych realizowanych przez IRS w Żabieńcu (informacja ustna), w 2012 r. odłowiono około 70 osobników tego gatunku. Stan zachowania gatunku oceniono jako niezadawalający (U1). Cele ochrony ustalono dla wskaźników kluczowych dla waloryzacji oceny stanu ochrony przedmiotu ochrony. Cel wydaje się możliwy do osiągnięcia. Cele działań ochronnych sporządzono na podstawie danych dokumentacji do planu zadań ochronnych (2013 r.), jednocześnie z uwagi na brak oceny wskaźnika w latach ubiegłych nie definiowano celu w zakresie wartości wskaźnika EFI+.
		Struktura wiekowa	Utrzymanie wartości wskaźnika w nie pogorszonej formie (stan właściwy - FV), to jest obecność wszystkich kategorii wiekowych oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie struktury wiekowej gatunku.	
		Udział gatunku w zespole ryb i minogów	Utrzymanie wartości wskaźnika w nie pogorszonej formie (stan niezadawalający – U1), to jest udział w zespole ryb i minogów minimum na poziomie > 1% oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie udziału gatunku w zespole ryb i minogów.	
		Jakość hydromorfologiczna	Utrzymanie wartości wskaźnika w stanie nie pogorszone (FV – stan właściwy), to jest utrzymanie jakości hydrologicznej cieku na poziomie oceny 1,0 - 2,5 (ocena stanowi średnią z ocen 6 elementów hydromorfologicznych,	

			w tym m.in.: geometrii koryta, substratu dennego, mobilności koryta oraz ciągłości cieków).	
11	1355 wydra <i>Lutra lutra</i>	Udział pozytywnych stwierdzeń gatunku	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie nie pogorszone (FV – stan właściwy), na poziomie >60.	Dolina Świdra stanowi na terenie wschodniego Mazowsza jeden z najważniejszych, po Bugu i Liwcu, korytarz migracyjny oraz miejsce występowania wydry. Odnajdowane ślady obecności gatunków wskazują na równomierne rozmieszczenie jego terytoriów. Ogółem na transekcje długości 36,11 km stwierdzono tropy i ślady wskazujące na obecność wydry na odcinku 30 km. Zagęszczenie śladów obecności wydry obliczono w oparciu o liczbę jednokilometrowych odcinków, na których stwierdzono nory, tropy, stołówki, latryny lub zauważone osobniki wydry. Wyniki waloryzowano w oparciu o liczbę jednokilometrowych odcinków ze śladami obecności wydry, w odniesieniu do liczby przebadanych kilometrów na odcinkach badawczych. Względna częstość występowania w obrębie obszaru wyniosła 8,33/10 km. Stan zachowania gatunku oceniono jako właściwy (FV). Cele ochrony ustalono dla wskaźników kluczowych dla waloryzacji oceny stanu ochrony przedmiotu ochrony. Cel wydaje się możliwy do osiągnięcia. Cele działań ochronnych sporządzono na podstawie danych dokumentacji do planu zadań ochronnych (2013 r.).
		Indeks populacyjny	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie nie pogorszone (FV – stan właściwy), na poziomie >15.	
		Roczny wskaźnik trendu populacji	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie nie pogorszone (FV – stan właściwy), na poziomie $r \geq 0$.	
		Zagęszczenie populacji	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie nie pogorszone (FV – stan właściwy), na poziomie $\geq 2/10$ km.	
		Baza pokarmowa	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie nie pogorszone (FV – stan właściwy), na poziomie >0,8.	
		Udział siedliska kluczowego dla gatunku	Utrzymanie oceny wskaźnika w stanie nie pogorszone (FV – stan właściwy), na poziomie >0,65.	
		Charakter strefy brzegowej	Utrzymanie wskaźnika w nie pogorszonej formie (FV - stan właściwy), tj. utrzymanie oceny charakteru strefy brzegowej na poziomie > 85.	
		Stopień antropopresji	Utrzymanie wskaźnika w nie pogorszonej formie (FV - stan właściwy), tj. utrzymanie oceny stopnia antropopresji na poziomie > 0,70.	
12	1060 czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	Obecność gatunku	Utrzymanie występowania (obecności) gatunku w obszarze (stan zły – U2).	Czerwończyk nieparek związany jest ze środowiskami wilgotnych łąk i torfowisk niskich w dolinach rzek i w otoczeniu jezior. Preferuje tereny nadwodne oraz obrzeża rowów melioracyjnych, jednak obserwowany jest także w środowiskach suchszych, w tym także ruderalnych (EcoFalk 2016). Informacje o obecności
		Baza pokarmowa gąsienic	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedlisk stanowiących bazę pokarmową gatunku (zachowanie stanowisk	

			szczawiu, np.: szczawiu tępolistnego i lancetowatego), na powierzchni 8000 ha (stan właściwy – FV).	<p>czerwończyka nieparka zawiera opracowanie Bistuly-Prószyńskiego (2008), według którego gatunek ten występował w wielu miejscach na terenie obszaru Natura 2000 oraz opracowanie Falkowskiego i Nowickiej – Falkowskiej (2016), którzy potwierdzają liczne występowanie gatunku w obszarze. W 2022 r. prowadzono badania w oparciu o metodykę GIOŚ. Gatunek stwierdzono na czterech powierzchniach z badanych dziewięciu. Wszystkie siedliska, ich użytkowanie i uwilgotnienie wskazują na występowanie w obszarze korzystnych warunków dla tego gatunku. Wskazać należy, że koncepcja monitoringu nie zakłada oceny populacji i siedliska na poszczególnych stanowiskach a jedynie oceny populacji na poziomie regionu biogeograficznego. Z tego względu celem dla populacji gatunku jest jego występowanie w obszarze. Stan zachowania gatunku oceniono jako zły (U2), z uwagi na ilość stwierdzeń gatunku w obszarze, mimo korzystnych warunków siedliskowych. Cele ochrony ustalono dla wskaźników kluczowych dla waloryzacji oceny stanu ochrony przedmiotu ochrony. Cel wydaje się możliwy do osiągnięcia. Cele działań ochronnych sporządzono na podstawie danych dokumentacji do planu zadań ochronnych (2013 r.) oraz ekspertyzy przyrodniczej pn: Monitoring fitosocjologiczno-botaniczny, malakologiczny, entomologiczny i herpetologiczny stanu zachowania przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 – Pracownia Badań i Analiz Przyrodniczych – dr D. Płachocki (2022).</p>
		Rodzaj środowiska	Utrzymanie stabilnej powierzchni wilgotnych płatów siedlisk łąkowych lub pastwisk w sąsiedztwie rowów melioracyjnych i starorzeczy, na powierzchni 8000 ha (stan właściwy – FV).	
		Rośliny nektarodajne	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedlisk stanowiących miejsce występowania roślin nektarodajnych (zachowanie stanowisk występowania roślin nektarodajnych, np.: ostrożeń polny, szałwia lekarska, lepnica rozdęta, macierzanka tymianek, głowienka pospolita, koniczyna łąkowa, czarcikęs łąkowy, chaber driakiewnik, krwawnik pospolity, krwiściąg lekarski, lnicia pospolita, krwawnica pospolita, bodziszek łąkowy), na powierzchni 8000 ha (stan właściwy – FV).	
13	1037 trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i>	Liczebność	Utrzymanie liczebności gatunku minimum na poziomie > 10 wylinek na badanym stanowisku (stan niezadowolający – U1).	<p>Trzepla zielona zasiedla nizinne i podgórskie ciekі różnej wielkości. Najkorzystniejszym siedliskiem dla niej są rzeki od kilkunasto- do kilkudziesięciometrowej szerokości. Optymalne są odcinki o bogatej roślinności przybrzeżnej z zaroślami i zadrzewieniami, o dobrym nasłonecznieniu przynajmniej fragmentów obrzeży. Siedliskiem preferowanym przez</p>
		Zagęszczenie	Utrzymanie średniej liczby wylinek na 10 m na poziomie > 2 (stan niezadowolający – U1).	

		Rozkład	Utrzymanie udziału długości na której dokonano stwierdzenia względem długości stanowiska na poziomie > 70 % (stan właściwy – FV).	<p>larwy jest mieszanka średniego i grubego piasku oraz drobnego żwiru, z dodatkową obecnością drobnego i średniego detrytus. Imagines preferują sąsiedztwo spokojniejszych fragmentów cieków, najchętniej wybierając ich nasłonecznione fragmenty i obrzeża (Askew 2004; Bernard 2004, 2010; Wendzonka 2005; Dijkstra i Lewington 2006; Suhling i Müller 2006). Informację o obecności trzepli zielonej zawierają opracowania: Bistulę-Prószyńskiego (2008), gdzie autor ten uznał, że ważka ta występuje na całym obszarze i uznał ją za gatunek pospolity oraz Falkowskiego i Nowickiej-Falkowskiej (2016), którzy stwierdzili zmniejszenie się populacji względem poprzednich badań, jednak określili ten spadek jako możliwy efekt naturalnej fluktuacji, z ewentualnym wpływem czynników pogodowych. W 2022 r. populacja trzepli zielonej nie zmieniła się względem roku 2016. Występowanie gatunku stwierdzono na prawie wszystkich (poza jednym – będącym pod silnym wpływem położonej ok. 700 m poniżej biegu rzeki elektrowni wodnej) badanych odcinkach. Gatunek ten występował wszędzie, gdzie warunki siedliskowe sprzyjały jego preferencjom. Siedliskiem gatunku, w oparciu o który utrzymuje się jego populacja (rozdród i rozwój oraz wzrost form larwalnych) jest rzeka Świder. Jest to średniej wielkości rzeka nizinna o dnie na przeważającej długości piaszczystym, miejscami żwirowe, kamieniste, gliniaste, muliste. Koryto Świdra na wielu odcinkach jest meandrujące, na fragmentach zaznacza się wpływ historycznych przeobrażeń - wyprostowania koryta, lokalnej regulacji oraz zabudowy poprzecznej piętrzeniami. Rzeka na przeważającej długości płynie szeroką płaskodenną doliną. Krajobraz naturalny, seminaturalny, kulturowy (ekstensywne rolnictwo), mozaikowate otoczenie (ziołorośla, łąki, murawy, zadrzewienia, lasy, tereny zabudowane). W dolinie obecne są siedliska przyrodnicze:</p>
		Procentowy udział siedliska potencjalnego	Utrzymanie udziału potencjalnego siedliska gatunku na poziomie $\geq$ 80% badanego odcinka (stan właściwy – FV).	
		Procentowy udział siedliska zasiedlonego	Utrzymanie udziału zasiedlonego siedliska gatunku na poziomie $\geq$ 50% badanego odcinka (stan niezadawalający – U1).	
		Klasa czystości wody	Utrzymanie minimum III klasy czystości wody (stan właściwy – FV).	
		Naturalność koryta	Utrzymanie naturalności w I lub II stopniu pięciostopniowej skali (stan właściwy – FV).	

				<p>6430, 6510, *91E0, 91F0. Reżim wodny rzeki to roztopowo-deszczowy. Linia brzegowa jest zróżnicowana, z występowaniem cennych elementów hydromorfologicznych (brzegi erozyjne, strome z podstawą oraz akumulacyjne, niskie, łagodne, miejscowo występują odsypy brzegowe). Zróżnicowane morfologicznie jest również koryto - zróżnicowana głębokość od 0 do 200 cm, średnia 50 cm. Zróżnicowane pokrycie roślinnością wodną z klasy <i>Potametea</i>, oraz duże zróżnicowane roślinności nadbrzeżnej (obecne ziołorośla, szuwary) oraz lasy łąkowe. Duże ilości rumoszu drzewnego urozmaicające warunki funkcjonowania biocenoz wodnych. Prędkości przepływu zróżnicowane w profilu podłużnym oraz w przekrojach poprzecznych koryta. Warunki siedliskowe dla larw trzepli korzystne - optymalne habitaty obecne wzdłuż całego odcinka. Stan zachowania gatunku oceniono jako niezadowolający (U1). Cele ochrony ustalono dla wskaźników kluczowych dla waloryzacji oceny stanu ochrony przedmiotu ochrony. Cel wydaje się możliwy do osiągnięcia. Cele działań ochronnych sporządzono na podstawie danych dokumentacji do planu zadań ochronnych (2013 r.) oraz ekspertyz przyrodniczych pn.: „Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025: 1188 kumak nizinny, 1037 trzepla zielona i 1060 czerwończyk nieparek” - „EcoFalk” dr Michał Falkowski (2016) oraz Monitoring fitosocjologiczno-botaniczny, malakologiczny, entomologiczny i herpetologiczny stanu zachowania przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 – Pracownia Badań i Analiz Przyrodniczych – dr D. Płachocki (2022).</p>
14	5339 różanka <i>Rhodeus sericeus amarus</i>	Względna liczebność	Utrzymanie względnej liczebności na poziomie > 0,01 os./m ² powierzchni połowu (stan niezadowolający -	W czasie realizacji badań terenowych w 2012 r. gatunek nie został odłowiony. Brak gatunku w połowach wynikała z pory ich realizacji, czyli okresu jesienno-

			U1) oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie względnej liczebności gatunku w obszarze.	<p>zimowego kiedy gatunek przebywa już w miejscach zimowania, które prawdopodobnie stanowią miejsca głębsze o spowolnionym nurcie i dużej głębokości. Na podstawie danych literaturowych (Borzęcka 2003) informacji uzyskanych od wędkarzy i pracowników Polskiego Związku Wędkarskiego oraz IRŚ ustalono, że gatunek jest powszechnie rozsiadany na obszarze Ostoi Środkowego Świdra. Uzyskane informacje pozwalają także wnioskować, że siedliska gatunku mają podobny charakter jak obserwowane w Ostoi Nadbużańskiej i Nadliwieckiej. Stanowią je fragmenty strefy brzegowej koryta charakteryzujące się spowolnionym nurtem. Podobnie jak w przypadku wymienionych obszarów, powierzchnia tych mikrosiedlisk jest niewielka od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów kwadratowych. Dla dokładnego określenia stanu zachowania populacji różnaki konieczne jest uzupełnienie stanu wiedzy. Stan zachowania gatunku oceniono jako niezadowalający (U1). Cele ochrony ustalono dla wskaźników kluczowych dla waloryzacji oceny stanu ochrony przedmiotu ochrony. Cel wydaje się możliwy do osiągnięcia. Cele działań ochronnych sporządzono na podstawie danych dokumentacji do planu zadań ochronnych (2013 r.), jednocześnie z uwagi na brak oceny wskaźnika w latach ubiegłych nie definiowano celu w zakresie wartości wskaźnika EFI+.</p>
		Struktura wiekowa	Utrzymanie wartości wskaźnika w nie pogorszonej formie (stan właściwy - FV), tj. udział osobników młodocianych i młodych wśród wszystkich osobników gatunku na poziomie > 25% oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie struktury wiekowej gatunku.	
		Udział gatunku w zespole ryb i minogów	Utrzymanie wartości wskaźnika w nie pogorszonej formie (FV – stan właściwy), tj. udział w zespole ryb i minogów minimum na poziomie >20% oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie udziału gatunku w zespole ryb i minogów.	
		Jakość hydromorfologiczna	Utrzymanie wartości wskaźnika w nie pogorszonej formie (FV – stan właściwy), tj. utrzymanie jakości hydrologicznej cieków na poziomie oceny 1,0 - 2,5 (ocena stanowi średnią z ocen 6 elementów hydromorfologicznych, w tym m.in.: geometrii koryta, substratu dennego, mobilności koryta oraz ciągłości cieków).	
		Względna liczebność małży <i>Unio sp.</i> i <i>Anodonta sp.</i>	Utrzymanie wartości wskaźnika w nie pogorszonej formie (stan niezadowalający – U1), tj. utrzymanie względnej liczebności małży (<i>Unio sp.</i> , <i>Anodonta sp.</i>) mierzona wzdłuż linii brzegowej na poziomie 0,01-0,1 os./m ² oraz uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie względnej liczebności	

			małży <i>Unio sp.</i> i <i>Anodonta sp.</i>	
15	1014 poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i>	Zagęszczenie	Utrzymanie występowania średniej liczby osobników w przeliczeniu na m ² na poziomie > 10 os/m ² (stan właściwy – FV).	Poczwarówka zwężona żeruje na martwej materii organicznej, żywiąc się mikroorganizmami rozwijającymi się na powierzchni martwych szczątków roślinnych (Cameron 2003). Z obserwacji Myzyka (2011) wynika, że czas życia poczwarówki jest krótki – wiek najstarszych osobników nie przekraczał 38 miesięcy. Gatunek często notowany jest na siedliskach w strefie ekotonu między łąkami a zabagnieniami, torfowiskach i brzegach wód (Książkiewicz i in. 2012). Zajmowane mikrosiedliska są do siebie podobne (Holyoak i Willing 1999): permanentnie wilgotne, nie podtapiane, częściej otwarte lub półotwarte niż zacienione przez drzewa lub wysoką roślinność zielną (Cameron 2003). Przebywa on w ściółce, na rozkładających się częściach roślin, latem można go znaleźć także na liściach turzyc (rozłogowych lub kępkowych) lub u ich podstawy, a także na wilgotnych mchach (Cameron i in. 2003, Pokryszko 1990, 1998, 2003, 2004, Książkiewicz i in. 2012). Tylko czasami wspina się na łodygi roślin na wysokości 10-15 cm (Cameron i in. 2003). W 2012 r. gatunek stwierdzono w zanikającym starorzeczu Świdra zlokalizowanego pośród łąk w okolicy Kołbieli, na powierzchni ok. 0,5 ha. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono wysokie zagęszczenie poczwarówek, które wynosiło 128 osobników dorosłych/m ² . Nie stwierdzono osobników młodocianych, co spowodowane było późnym jesiennym terminem zbioru - prace realizowano w miesiącach późnojesiennych. Badania przeprowadzone w 2022 r. potwierdziły występowanie gatunku w dużym zagęszczeniu, choć mniejszym niż odnotowano w 2012 r. (34 os./m ²). Stwierdzono obecność osobników młodocianych, co świadczy o stałym występowaniu populacji na stanowisku. Stan zachowania gatunku oceniono jako niezadawalający (U1). Cele
		Powierzchnia potencjalnego siedliska	Utrzymanie braku zmian w powierzchni siedliska na poziomie 0,5 ha (stan właściwy – FV).	
		Stopień zarośnięcia	Stopniowa poprawa oceny wskaźnika poprzez osiągnięcie udziału powierzchni stanowiska zarośniętej przez drzewa/krzewy/trzciny na poziomie < 40 % (stopniowa poprawa niezadawalającego stanu zachowania - U1 do stanu właściwego - FV).	
		Stopień wilgotności	Utrzymanie stanowiska z podmokłym i wilgotnym podłożem i ściółką [≥ 80% powierzchni stanowiska w 2 lub 3 stopniu wilgotności stopnia skali Killeen'a i Moorkens (2003)] - stan właściwy – FV.	
		Fragmentacja siedliska	Utrzymanie braku fragmentacji siedliska (stan właściwy – FV).	

				<p>ochrony ustalono dla wskaźników kluczowych dla waloryzacji oceny stanu ochrony przedmiotu ochrony. Cel wydaje się możliwy do osiągnięcia. Cele działań ochronnych sporządzono na podstawie danych dokumentacji do planu zadań ochronnych (2013 r.) oraz ekspertyz przyrodniczych pn.: „Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025: 1188 kumak nizinny, 1037 trzepla zielona i 1060 czerwończyk nieparek” - „EcoFalk” dr Michał Falkowski (2016) oraz Monitoring fitosocjologiczno-botaniczny, malakologiczny, entomologiczny i herpetologiczny stanu zachowania przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 – Pracownia Badań i Analiz Przyrodniczych – dr D. Płachocki (2022).</p>
--	--	--	--	---

Powyższe cele, po ich przyjęciu, powinny być brane pod uwagę przez podmioty sprawujące nadzór nad obszarem Natura 2000 oraz w trakcie prowadzenia ocen wpływu programów i przedsięwzięć na obszar Natura 2000.

Zgodnie z art. 28 ust. 3 i 4 ustawy o ochronie przyrody, sporządzający projekt planu zadań ochronnych winien umożliwić zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, udział w pracach związanych ze sporządzaniem tego projektu, a także zapewnić możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu, na zasadach i w trybie określonym w art. 3 ust. 1 pkt 11 oraz art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 - zwanej dalej „ustawą ooś”). Ponadto, w myśl art. 21 ust. 2 pkt 24 lit. a ustawy ooś, projekt planu zadań ochronnych zamieszcza się w publicznie dostępnych wykazach.

Zgodnie z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz. 190 - zwanej dalej „ustawą o wojewodzie”), projekt planu zadań ochronnych wymaga uzgodnienia z właściwym terytorialnie wojewodą.

Jak wspomniano, istotnym elementem procesu planistycznego są konsultacje społeczne. W ramach procedury opracowania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, zgodnie z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186, z późn. zm.) oraz ww. przepisów prawa, w dniu 31 października 2023 r. w Biuletynie Informacji Publicznej i tablicach ogłoszeń regionalnych dyrekcji ochrony środowiska oraz jednostek samorządu terytorialnego na terenie których położony jest obszar Natura 2000, zamieszczono obwieszczenie o zamiarze przystąpienia, przystąpieniu i wyłożeniu projektu zarządzenia zmieniającego planu zadań ochronny do publicznego wglądu. Tego samego dnia obwieszczenie opublikowano także w prasie (...). Tym samym, zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, umożliwiono zapoznanie się z dokumentem

oraz złożenie uwag i wniosków do projektu planu zadań ochronnych przez okres 21 dni.
W przewidzianym na składanie uwag i wniosków terminie zgłoszono następujące uwagi:

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagi	Treść uwagi	Sposób rozpatrzenia uwagi

Na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy o wojewodzie, Wojewoda Mazowiecki pismem znak: ..... z dnia ..... r. uzgodnił projekt zarządzenia.

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. Cel wprowadzenia zarządzenia.

Celem wprowadzenia zarządzenia jest wypełnienie delegacji ustawowej zawartej w art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336, z późn. zm.).

2. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.

Projekt planu zadań ochronnych będzie oddziaływał:

- 1) na Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie;
- 2) na właścicieli terenu, na którym znajduje się obszar Natura 2000;
- 3) jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego na wszystkie podmioty, które znajdują się lub znajdują w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją;
- 4) na jednostki organizacyjne, których zasięg działania obejmuje teren obszaru Natura 2000.

3. Konsultacje.

Projekt zarządzenia jako akt prawa miejscowego podlega:

- 1) na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz. 190) uzgodnieniu z Wojewodą Mazowieckim;
- 2) na podstawie art. 28 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody, procedurze udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094), postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu.

4. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia nie pociągnie za sobą skutków finansowych dla budżetu państwa.

5. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Zapisy zawarte w projekcie zarządzenia będą miały umiarkowany wpływ na lokalny i regionalny rynek pracy. Konieczność realizacji zadań przyczyni się do zwiększenia zapotrzebowania na usługi z działów: „Badania naukowe i działalność rozwojowa” Polskiej Klasyfikacji Działalności, wprowadzonej Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. Nr 251, poz. 1885, z późn. zm.).

6. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Wydanie niniejszego aktu prawnego stanowi sposób realizacji celów ochrony przyrody. Wprowadzenie jego regulacji wyeliminuje wątpliwości i niejasności w odniesieniu do prowadzonej w obiekcie ochrony przyrody, co z kolei usprawni opracowywanie dokumentacji i wydawanie decyzji w prowadzonych w jego materii procedurach uzgodnieniowych. Spodziewać się również można, że przedmiotowy projekt przyczyni się do polepszenia warunków realizacji działań ochrony czynnej w związku z łatwiejszym dostępem do informacji dotyczących przedmiotów i celów podlegających ochronie. Proponowana regulacja nie będzie wywoływać skutków istotnych ze względu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe, a także na osoby starsze i osoby niepełnosprawne. Projektowana regulacja nie wpłynie na proces inwestycyjny z uwagi na fakt, iż nie wprowadza żadnych zmian w odniesieniu do granic obszaru.

7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

8. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Regulacja przedmiotowego zarządzenia objęta jest prawem UE. Zarządzenie swym zakresem obejmuje teren objęty ochroną w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 na podstawie dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.U.E.L.1992.206.7), jako specjalny obszar ochrony siedlisk Dolina Środkowego Świdra PLH140025. Projekt zarządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.